

dism, Judaism, Christianity and Islam (New Delhi 1978). Yazarın 1920'li yıllarda yazdığı makalelerden oluşmuştur.

Kıdvâî'nin bunlardan başka *Swaraj and How to Obtain it* (Lucknow 1924) ve *Pan-Islamism and Bolshevism* (London 1937) adlı iki eseri ve birçok risâlesi neşredilmiştir. Risâleleri arasında *The War and God; Muslim Interests in Palestine; Three Great Martyrs-Socrates, Jesus and Hosein; Harem, Purdah or Seclusion; Miraculous Fish; Hope; Islam and Socialism* adlı çalışmaları bulunmaktadır. Bu risâlelerin hemen hemen tamamı 1920-1925 yılları arasında Türkçe'ye tercüme edilerek *Sebîlürreşâd*'da yayımlanmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

India Office Records, L/PE S/7/199, nr. 521; L/PE S/3/460, nr. 3975; Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Arşivi, Donanma Cemiyeti Evrakı, nr. 141, XXVII, 42; N. Kumar Jain, *Muslims in India, A Biographical Dictionary*, New Delhi 1983, II, 22-23; Kâmil Uzun, *Müşîr Husain Kudvay ve Sebîlürreşâd'daki Makaleleri* (lisans tezi, 1992), AÜ İlahiyat Fakültesi; F. Robinson, *Separatism Among Indian Muslims*, New Delhi 1993, s. 203, 208, 310-311, 312, 343, 379-380; Azmi Özcan, *Pan-Islamizm: Osmanlı Devleti, Hindistan Müslümanları ve İngiltere (1877-1924)*, Ankara 1997, s. 175-177, 200-204, 237; a.m.f., "Encümen-i Huddâm-ı Kâ'be", *DİA*, XI, 178-179; *Tanin*, İstanbul 18 Temmuz 1326; *SM*, sy. 103 (1326), s. 434-435; sy. 104 (1326), s. 457-458; *The Observer*, Lahore 28 November 1906; S. T. Wasti, "Mushir Hosain Kidwai and the Ottoman Cause", *MES*, XXX/2 (1994), s. 252-261; Zafaru'l-Islâm Khân, "Mushîr Husayn Kıdvâî", *EP*² (İng.), VII, 678; M. Naeem Qureshi, "Hindistan Hilâfet Hareketi", *DİA*, XVIII, 109-111.

AZMI ÖZCAN

KİFTÎ

(bk. İBNÜ'L-KİFTÎ).

KİLÂDE

(الكلادة)

Bir hayvanın

hedy kurbanı olduğunu göstermek için boynuna takılan nişan, alâmet.

Sözlükte "bükmek, dolamak, toplamak" anlamındaki kald kökünden türeyen kılâde "boyuna takılan gerdanlık vb. şey" mânâsına gelir. Fıkıh terimi olarak hac ve umre münasebetiyle kurban edilecek hayvanın (hedy) boynuna kurban olduğunu göstermek için takılan nesneyi ifade eder. Bu bir nal, bez, ip veya deri parçası yahut ağaç kabuğu olabilir. Kurban

kılâde takılmasına taklîd, aynı amaçla hayvanın sırtından veya hörgücünden kan akıtmak suretiyle işaretlenmesine iş'âr denir.

Kılâde Kur'an-ı Kerim'de çoğul şekliyle (kalâid) iki âyette geçmektedir (el-Mâide 5/2, 97). Bu âyetlerin ilkinde, "Ey iman edenler! Allah'ın koyduğu sembolere, kutsal hac ayına, kurbanlara ve nişanlarına (yahut nişanlı kurbanlara) saygısızlıkta bulunmayın" buyrulur. Âyette "Allah'ın koyduğu sembol"lerden biri olarak nitelenen kılâdenin kurbanlık hayvanı her türlü saldırıdan korumak, ayrıca fakirlerin bu hayvanı tanıyıp kurban edildikten sonra paylarına düşeni almak için toplanmalarını sağlamak amacıyla takıldığı kabul edilir.

Kurtubî, kurbanlık hayvanı bu şekilde işaretlemenin Hz. İbrâhim'den gelen bir sünnet olduğunu, Câhiliye döneminde de varlığını sürdürerek İslâm dinince onaylandığını belirtir. Resûl-i Ekrem bir hadisinde, "Ben saçlarımı toplayıp bağladım, kurbanıma da Kâbe adına nişan taktım. Artık kurbanımı kesmedikçe ihramdan çıkamam" demiş (Buhârî, "Hac", 126), hayvan kesildikten sonra nişanının kanına atılmasını emretmiştir (*Muvaṭṭa*², "Hac", 148).

Kurbanlık deve, sığır gibi büyükbaş hayvanın boynuna kılâde takmanın sünnet olduğunda görüş birliği vardır. Küçükbaş kurbanlıklar konusunda ise fakihler ihtilâf etmişlerdir. Hanefî ve Mâlikî mezheplerine göre bunlara kılâde takılmaz. Çünkü bu alışılmış bir şey değildir, ayrıca koyun başı boş bırakılmayıp sahibi tarafından güdüldüğünden kaybolma ihtimali yoktur. Şâfiî ve Hanbelî mezhepleri Hz. Âişe'den nakledilen, Resûlullah'ın Harem'e götürdüğü kurbanlık koyununa nişan taktığı rivayetini (*Müsned*, III, 361; Müslim, "Hac", 367; Ebû Dâvûd, "Menâsik", 14) esas kabul ederek küçükbaş kurbanlıklara da kılâde takılmasını sünnet kabul etmişlerdir. Kurtubî, bu konuda Hanefî ve Mâlikî ulemâsını eleştirerek bunların muhtemelen yukarıdaki hadisten haberdar olmadıklarını ya da onu zayıf bularak reddettiklerini söyler. Hanefî mezhebine göre yalnızca kırân ve temetu' hacı yapanlarla nâfile kurban kesmeye niyet edenlerin kesecekleri kurbanlara kılâde takılabilir, ceza ve ihsâr kurbanlarına takılmaz. Çünkü bir hatayı telâfi için yapılan ameli teşhir uygun değildir.

Mâlikî mezhebine göre hedyin boynuna nişan takılmasıyla hayvan kurban ola-

rak belirlenmiş sayıldığından bizzat onun kesilmesi vâcip olmuştur; bu hayvan çalındığı veya kaybolduğu için yerine başka bir hayvan kurban edilse daha sonra bulunduğunda onun da kesilmesi gerekir. Hanbelîler'e göre hayvanın hedy sayılması için kılâde ile birlikte niyet de şarttır. Böylece muayyen vâcip hale gelen kurbanlık sahibinin elinde emanet sayılır; kendi kusuru olmadan kaybolur veya çalınırsa sorumlu olmaz. Şâfiî fakihleri ise nişan takılmasının yanı sıra o hayvanın hedy kurbanı olduğu açıkça söylenmediği takdirde hedy sayılmayacağını belirtmişlerdir.

BİBLİYOGRAFYA :

Ebû Bekir er-Râzî, *Muhtâru's-Şihâh* (nşr. Mahmûd Hâtîr), [baskı yeri ve tarihi yok] (Dârü'l-hadîs), "kld" md.; *Lisânü'l-'Arab*, "kld" md.; *Muvaṭṭa*², "Hac", 148; *Müsned*, III, 361; Buhârî, "Hac", 126; Müslim, "Hac", 367; Ebû Dâvûd, "Menâsik", 14; Şâfiî, *el-Üm*, II, 216; İbn Kudâme, *el-Muğni*, III, 535-536, 549; Kurtubî, *el-Câmi*², VI, 40; İbnü'l-Hümâm, *Fethu'l-kâdir*, II, 337, 405, 407; III, 84; Muhammed b. Ahmed ed-Desûkî, *Hâşiye 'ale's-Şerhi'l-kebir*, Kahire 1328, II, 88-89; İbn Âbidîn, *Reddü'l-muhtâr*, II, 160-161; Elmalılı, *Hak Dini*, III, 1552; "Taklîd", *Mu.F*, XIII, 154-159.

SALİM ÖĞÜT

KILICARSLAN I

(ö. 500/1107)

Anadolu Selçuklu sultanı
(1092-1107).

Anadolu Selçuklu Devleti'nin kurucusu Süleyman Şah'ın oğludur. Urfalı Mateos onun 1085'te dünyaya geldiğini kaydeder (*Urfalı Mateos Vekayi-nâmesi*, s. 164). Ancak 1107'de öldüğünde on bir yaşında bir çocuğu bulunduğu (İbnü'l-Esir, X, 344; Ebü'l-Ferec, II, 346) dikkate alınarak daha önceki bir tarihte doğduğunu söylenebilir. Adı Bizans kaynaklarında Klitziasthlas (Anna Komnene, II, 79), Latin kroniklerinde babasının adıyla (Soliman) zikredilir (Tyrensis, s. 29; Carnotensis, s. 83). Kaynaklarda Kılıcarslan'a dair ilk bilgi, babası Süleyman Şah'ın 477'deki (1084) Antakya seferi sırasında onun yanında bulunduğudır. Babasının 479 Rebülevvelinde (Haziran 1086) Tutuş ile yaptığı savaşta ölümünden sonra Kılıcarslan, Vezir Hasan b. Tâhir'in koruması altında Antakya'da kaldı. 480 (1087) ilkbaharında Antakya'ya gelen Sultan Melikşah tarafından İsfahan'a gönderilerek göz hapsinde tutuldu.

Sultan Melikşah'ın 485'te (1092) vefatı üzerine kardeşi Kulanarşan ile birlikte Sultan Berkyaruk'un izniyle İsfahan'dan Anadolu'ya dönmek için yola çıkan Kılı-